

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРИРОДНИЧИХ ПРЕДМЕТІВ

Тарас Галатюк

Рівненський державний гуманітарний університет (Рівне)

Формування методологічної культури є актуальним завданням природничої освіти та критерієм її якості. Особливо в умовах реалізації діяльного підходу у навчанні та розвитку творчого потенціалу особистості.

Мета дослідження – визначити ключові дидактичні умови формування методологічної культури учнів під час вивчення природничих предметів та пріоритетні дидактичні методи щодо їх створення.

Для досягнення визначеної мети застосовувалися відповідні методи дослідження: теоретичний аналіз змісту понять «Дидактичні умови», «Метод навчання», «Методологічна культура» тощо, систематизація та узагальнення результатів, а також методи емпіричного рівня пізнання: спостереження за навчальним процесом, вивчення педагогічного досвіду учителів-практиків.

На основі розкриття змісту методологічної культури у контексті навчально-пізнавальної діяльності, результатів аналізу літературних джерел [1; 2; 3] і практики вивчення природничих предметів, зокрема фізики, нам вдалося визначити дидактичні умови, дотримання яких є гарантією успішного формування методологічної культури учнів. Серед дидактичних умов, що гарантують успішне формування методологічної культури учнів під час вивчення природничих предметів у загальноосвітній школі, визначені такі: систематичне включення учня, як суб'єкта навчання, у активну пізнавальну діяльність, процедура якої частково або повністю моделює творчий цикл наукового пізнання за схемою: *факти* → *модель-гіпотеза* → *наслідки* → *експеримент*; забезпечення високого рівня мотивації навчальної діяльності; оптимальне

поєднання засобів прямого і опосередкованого управління навчально-пізнавальною діяльністю; поетапне засвоєння учнями методології наукового пізнання за логічною схемою: *знання про метод* → засвоєння *схеми орієнтувальної основи діяльності (ООД)* → *сформованість уміння (знання в дії)* → *рефлексія* → *компонент методологічної культури*; оптимальне поєднання теоретичного та емпіричного у вивченні природничих предметів.

Застосування евристичного і дослідницького методів навчання та їх ефективне поєднання під час вивчення природничих предметів є важливим чинником створення сприятливих дидактичних умов залучення учнів до творчої навчально-пізнавальної діяльності. Це дає змогу на технологічному рівні залучити необхідні механізми для формування методологічної культури, зокрема розвитку продуктивного компонента на основі застосування відповідного проблемно-змістового забезпечення навчальної діяльності та управління нею.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці цілісної дидактичної моделі формування методологічної культури старшокласників у процесі вивчення природничих предметів у загальноосвітній школі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Галатюк Ю.М. Дослідницька робота учнів з фізики / Ю.М. Галатюк, В.І. Тищук. – Х. : Вид. група “Основа”: “Тріада+”, 2007. – 192 с.

2. Галатюк М.Ю. Розвиток навчально-пізнавальної компетентності старшокласників у процесі вивчення природничих предметів: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.09 / Галатюк Михайло Юрійович. – Рівне, 2012 – 295 с.

3. Галатюк Т.Ю. Методологічна культура у навчанні фізики як засіб і продукт творчої навчально-пізнавальної діяльності / Т.Ю. Галатюк, Ю.М. Галатюк // Вісник Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького. Серія педагогічні науки. – Черкаси, 2012. – № 13 (226). – С. 25–29.